

امیرت آیدین

سرشناسه	: رسمی، سکینه،
عنوان و نام پدیدآور	: صرف و نحو عربی / سکینه رسمی، عاتکه رسمی.
مشخصات نشر	: تبریز: آیدین: انتشارات یانار، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۳۵۲ ص.: جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۷۲۸-۰۷-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۳۴۹ - ۳۵۱.
موضوع	: زبان عربی -- صرف و نحو -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: Arabic language--Morphosyntax--Study and teaching (Higher)
موضوع	: زبان عربی -- صرف و نحو -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: Arabic language--Morphosyntax--Examinations, questions, etc. (Higher)
شناسه افزوده	: رسمی، عاتکه،
رده بندی کنگره	: PJ۶۲۰۳
رده بندی دیویی	: ۴۹۲/۷۵۰۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۵۰۸۵۹

www.ketab.ir

انتشارات آیدین (بهمکاری) انتشارات یانار

تبریز، خیابان شریعتی شمالی، نرسیده به سینما ۲۹ بهمن

تلفن: ۳۵۵۵۳۲۵۹ - فاکس: ۳۵۵۳۰۵۲۳ - ۰۴۱

Email: Aydin.publication @ Gmail.com

صرف و نحو عربی

دکتر سکینه رسمی، دکتر عاتکه رسمی

* چاپ اول ۱۴۰۰ تبریز * شمارگان ۵۰۰ نسخه * قیمت ۸۰۰۰۰ تومان

* لیتوگرافی افرنک * چاپ و صحافی: صحاف امین

۹۷۸-۶۲۲-۶۷۲۸-۰۷-۲

فهرست مطالب

۳۸.....	ب) باب‌های رباعی مزید	۹.....	پیشگفتار
۳۹.....	مصدر میمی		بخش اول: کلیات
۴۰.....	مصدر نوعی	۱۳.....	حروف هجا
۴۰.....	مصدر عددی (مرّة)	۱۳.....	حروف شمسی
۴۲.....	جامد و مشتق	۱۳.....	حروف قمری
۴۲.....	انواع اسم‌های جامد	۱۵.....	اقسام حرکت و تنوین
۴۳.....	انواع اسم‌های مشتق		بخش دوم: صرف
۴۳.....	اسم فاعل	۱۹.....	صرف
۴۳.....	اسم مفعول	۱۹.....	اقسام کلمه
۴۵.....	صفت مشبّهه	۲۰.....	ابنیّه اسم
۴۵.....	اسم تفضیل	۲۳.....	مصدر و غیرمصدر
۴۷.....	صیغه مبالغه	۲۳.....	اقسام مصدر
۴۹.....	اسم زمان و اسم مکان	۲۳.....	مصدر ثلاثی
۵۰.....	اسم آلت	۲۵.....	الف) باب‌های ثلاثی مجرد
۵۱.....	جنس (مذکر و مؤنث)	۲۵.....	ب) باب‌های ثلاثی مزید
۵۵.....	عدد	۳۷.....	مصدر رباعی
۵۵.....	مفرد	۳۷.....	الف) باب‌های رباعی مجرد
۵۵.....	مثنی		

۸۴.....	زمان	۵۶.....	جمع
۸۵.....	فعل ماضی	۵۶.....	جمع مذکر سالم
۸۸.....	فعل مضارع	۵۶.....	جمع مؤنث سالم
۹۰.....	مستقبل (آینده)	۵۷.....	جمع مکسر
۹۲.....	نون تأکید	۵۹.....	اسم جمع
۹۴.....	سالم و غیر سالم	۶۱.....	نکره و معرفه
۹۴.....	سالم	۶۱.....	علم
۹۴.....	مهموز	۶۲.....	ذواللام (معرف به ال)
۹۴.....	مضاعف	۶۳.....	ضمیر
۹۴.....	معتل	۶۶.....	اسم اشاره
۹۶.....	قواعد مهموز	۶۸.....	موصول
۱۰۵.....	قواعد ادغام	۶۹.....	معرف به اضافه
۱۱۰.....	قواعد مثال (معتل الفاء)	۷۲.....	متصرف و غیرمتصرف
۱۱۲.....	فعل‌های مثال در باب‌های ثلاثی مزید	۷۲.....	مُصَغَّر
۱۱۹.....	قواعد اجوف (معتل العین)	۷۳.....	منسوب
۱۲۱.....	فعل‌های اجوف در باب‌های ثلاثی مزید	۷۳.....	اسم‌های مقصور، ممدود، منقوص، صحیح الآخر
۱۳۰.....	قواعد ناقص (معتل اللام)	۷۵.....	و شبه صحیح الآخر
۱۳۲.....	فعل‌های ناقص در باب‌های ثلاثی مزید	۷۶.....	معرب و مبنی
۱۴۵.....	قواعد معتلات لفیف	۷۶.....	اسم معرب
۱۵۳.....	خلاصهٔ اعلاالات مهم در باب‌های ثلاثی مزید	۷۶.....	اسم مبنی
۱۷۲.....	لازم و متعدی	۷۶.....	اسم شرط
۱۷۴.....	معلوم و مجهول	۷۷.....	اسم استفهام
	بخش سوم: نحو	۷۷.....	اسم فعل
۱۸۱.....	نحو	۸۰.....	کنایات
۱۸۱.....	معرب و مبنی	۸۰.....	ظروف
۱۸۱.....	حالات اعراب	۸۴.....	فعل
		۸۴.....	صیغه

۲۲۰..... منصوبات	۱۸۲..... حالات بناء
۲۲۰..... مفعول به	۱۸۳..... کلمات معرب و مبنی
۲۲۰..... افعال قلوب	۱۸۳..... اعراب و بناء فعل
۲۲۱..... موارد تقدم مفعول بر فاعل و فعل	۱۸۳..... فعل مضارع
۲۲۳..... موارد حذف عامل مفعول به	۱۸۳..... رفع مضارع
۲۲۳..... اغراء	۱۸۴..... نصب مضارع
۲۲۴..... تحذیر	۱۸۶..... جزم مضارع
۲۲۴..... اشتغال	۱۸۸..... افعال مبنی
۲۲۵..... اختصاص	۱۹۳..... علامات اعراب
۲۲۶..... مفعول مطلق	۱۹۳..... اعراب ظاهری اصلی
۲۲۶..... انواع مفعول مطلق	۱۹۳..... اعراب ظاهری نیایی
۲۲۷..... کلمات جانشین مفعول مطلق	۱۹۵..... اعراب محلی
۲۲۸..... موارد حذف عامل مفعول مطلق	۱۹۶..... اعراب تقدیری
۲۲۹..... مفعول فیه (ظرف)	۲۰۰..... مرفوعات
۲۳۰..... کلمات جانشین ظرف	۲۰۰..... فاعل
۲۳۲..... مفعول به (مفعول لأجله)	مطابقت فعل و فاعل از لحاظ مذکر و مؤنث
۲۳۲..... اقسام مفعول به	بودن
۲۳۳..... مفعول معه	۲۰۲..... مطابقت فعل و فاعل از لحاظ عدد
۲۳۴..... حال	۲۰۳..... نائب فاعل
۲۳۴..... انواع حال	۲۰۴..... مبتدا و خبر
۲۳۶..... موارد جامد بودن حال	۲۰۵..... ضمیر فصل
۲۳۶..... عوامل حال	۲۰۷..... نواسخ
۲۳۹..... تمییز	۲۰۸..... حروف مشبهة بالفعل
۲۳۹..... تمییز ذات (مفرد)	لای نفی جنس
۲۴۰..... تمییز عدد صریح	۲۱۰..... افعال ناقصه
۲۴۲..... تمییز کم، کاین، کذا	۲۱۲..... افعال قرب و رجاء
۲۴۳..... تمییز نسبت	۲۱۵..... حروف شبیه به لیس
	۲۱۶.....

۲۷۰	بدل جزء از کل	۲۴۶	مستثنی
۲۷۰	بدل اشتغال	۲۴۶	ادات استثناء
۲۷۱	بدل تباین	۲۴۷	مستثنی به الا
۲۷۱	عطف بیان	۲۴۷	مستثنی به حاشا
۲۷۲	عطف نسق	۲۴۷	مستثنی به غیر و سوی
۲۷۴	افعال مدح و ذم و فعل تعجب	۲۴۹	منادا
۲۷۶	شبه فعل	۲۴۹	اقسام منادا و اعراب آن
۲۷۶	مصدر	۲۴۹	منادای مفرد
۲۷۶	اسم فاعل	۲۵۰	منادای مضاف
۲۷۷	اسم مفعول	۲۵۰	منادای شبه مضاف
۲۷۷	صفت مشبیه	۲۵۳	منادای مُستغاث
۲۷۸	اسم تفضیل	۲۵۳	منادای مندوب
۲۷۸	صیغه مبالغه	۲۵۴	منادای مُرَحَّم
۲۷۸	اسم فعل	۲۵۴	مجرورات
۲۸۰	اعراب جمله	۲۵۷	مجرور به حرف جرّ
۲۸۳	حرف	۲۵۷	مضاف الیه
۲۸۳	حروف عامل	۲۶۱	اسم های غیرمنصرف
۲۸۴	حروف غیر عامل	۲۶۴	توابع
بخش چهارم: نمونه‌هایی از تحلیل صرفی و نحوی		۲۶۴	صفت
۲۹۱	تحلیل صرفی	۲۶۷	اقسام صفت
۳۱۱	تحلیل نحوی	۲۶۸	تاویل صفت‌های جامد به مشتق
۳۵۱	کتابنامه	۲۶۹	تأکید
		۲۶۹	تأکید لفظی
		۲۶۹	تأکید معنوی
		۲۷۰	بدل
		۲۷۰	بدل کل از کل

پیشگفتار

زبان وسیله ارتباط افراد و تمدن‌های مختلف بشری با یکدیگر است، از این رو آموزش هر زبان ایجاد روزنه‌ای به سوی دنیایی دیگر است. در باب زبان عربی این ضرورت به وضوح دیده می‌شود، نخست از این جهت که کتاب آسمانی ما، قرآن کریم، به زبان عربی است، دیگر اینکه منابع و مآخذ اولیه هر یک از علوم و فرهنگ ما در دوره بعد از اسلام، از فلسفه، طب، ریاضیات تا تاریخ و جغرافیا و ... همه به زبان عربی نگاشته شده است و دانشمندان بزرگ ایرانی چون زکریای رازی، ابوعلی سینا و ابوریحان بیرونی اکثر تحریراتشان به زبان عربی است، حتی آثار اندکی که از فرهنگ قبل از اسلام باقی مانده است، در دوره اسلامی، اول به زبان عربی ترجمه شده و بعد به زبان فارسی برگردانده شده است، از این رو آموختن این زبان می‌تواند گامی به سوی رشد و پیشرفت علمی و فرهنگی و ... باشد.

در طول سال‌ها تدریس زبان عربی یک نکته را به روشنی دریافتیم که بیشتر فراگیران زبان عربی در بحث قواعد و بویژه اعلالات چنان درگیر می‌شوند که از اصل مقصود که دریافت معنی و مضمون متن است باز می‌مانند، از این رو بر آن شدیم تا فراخور توان خود راه را هموار گردانیم و به طرح کتابی که بیش روی شماسست، اقدام کنیم درحالی که به سخن عماد کاتب اصفهانی باور داریم که «إِنِّي رَأَيْتُ أَنَّهُ لَا يَكْتُبُ أَحَدٌ كِتَابًا فِي يَوْمِهِ إِلَّا قَالَ فِي عَدِهِ: لَوْ غَيَّرَ هَذَا لَكَانَ أَحْسَنَ. وَلَوْ زِيدَ هَذَا لَكَانَ يُسْتَحْسَنُ، وَلَوْ قُدِّمَ هَذَا لَكَانَ أَفْضَلَ، وَلَوْ تَرِكَ هَذَا لَكَانَ أَجْمَلَ وَ هَذَا أَعْظَمُ الْعَبْرِ، وَ هُوَ دَلِيلٌ عَلَى اسْتِيلَاءِ النَّقْصِ عَلَى جُمْلَةِ الْبَشَرِ.»

کتاب مشتمل بر یک دوره صرف و نحو عربی است که در چهار بخش تدوین شده است: کلیات، صرف، نحو و نمونه‌هایی از تحلیل صرفی و نحوی.

در بخش اول به کلیاتی در باب حروف، اقسام حرکه و تنوین پرداخته شده است.

در بخش دوم قواعد صرف به زبانی ساده بیان شده است، در بحث اعلالات - که بنا به تجربه، دشوارترین مبحث برای فراگیران است - تاکید شدیدی بر یادگیری اوزان فعل‌های معتل است تا آموختن جزء به جزء قواعد. تاکید در بحث اعلالات با نمونه‌های مختلف صرفی، ذهن فراگیران را آماده می‌سازد تا در مواجهه با نمونه‌های مشابه زود آن را تشخیص دهند.